

Ne gúnyoljátok fájdalmam' könnyűt,
 Mellyek szemem' tükrében fénylenek:
 A' férfi, kit fellengő hír jelelt ki,
 Gyakran költött füzért fém' fűrtinek.
 A' sors iránta ritka 's kedvező volt,
 Tisztelte a' világ őt 's érdemét;
 'S elégülten, szív és lélekgyönyörrel
 Angyalnak üdvezett engem nejét.

Együtt osztoztunk kőjben és gyönyörben,
 'S megosztam vele búmat 's örömem';
 Körül karolva ültem hű ölében,
 És mennyé változék lángkebelem.
 Én ápolám, midőn gyengülni kezdte,
 'S kezem' némán hallgatva nyomta meg,
 'S a' hű szerelme férjnek ajki engem
 Ismét csak angyalnak neveztenek.

'S ő elhunyt! Oh omoljátok könnyeim!
 Árván hagyott e' földön engemet;
 Miért ragadta isten olly korán el?
 'S mért vele együtt minden üdvömet?
 Mért nem maradhatánk mi egyesülten?
 Mért oltaték el itt még élete?
 Halála fájt nekem; 's ah ekkor is még
 Angyalnak süga véglehellete!

Van birtokom, nem küzdök én nyomorral,
 Biztos léptekkel mérem útamát;
 'S még is, ki tudja visszaadni üdvem',
 Mellyet férjem' halála elragadt? !...
 Fénylő aranynál, 's minden birtokomnál
 Nagyobb vigaszt találok abban én:
 Hogy töle, a' halállal küzködőtől,
 Még most is angyalnak neveztetém!

'S midőn a' hű özvegy halottja' kéklő
 Ajkára még egyszer csókot lehelt:
 Nyugalmas öntudattal látta 's érzé
 Lehunyni napját e' szűk föld felett.
 'S megtört sugárral kék szemében, égre
 Függesztve egy haló tekintetet —
 Fölzeng: „hozzád repül, te angyal ott fenn,
 Ki angyalodnak üdvezettetett!”

Beöthy Zsigmond.

Magyar játékszíni krónika.

Munkácsy' 26 hazugsága*). — Munkácsy János, a' Rajzolatok' szerkesztője, ki egy pár

*) Kényesebb olvasóink meg fognak látkozni a' hazugság azon, mert ez nem az illudolum' kifejezési köré tartozik. Megvallom, ez nekem nem is kedves az ólom; én effélékkel felelté ritkán szoktam élni; először azért, mert nem vagyok szűkben erősebb erővel szoktam élni, és a' szűkben, mert ilyeneket csak a' felhívás' kiegészíthet, 's azon bizonyítványok, mellyekre alapítottak. Ha be tudom bizonyítani, hogy valaki hazudott, jogom van a' gromokat minden nevezni. Munkácsy és társai nem igen világosítók a' szavakban, mert nekik nincs fogva elégé alacsony, mihelyt erőszakra alkalmasnak látszik. De ha valaki durasgot irányoz fejének, elég és elég szerd lesz-e nekem magamat ajdászni védeni? Ilyenkor hazudó fogva van szűkben, legyen az illudolum vagy no. Nem a' kényeskedéssel, hanem a' kényeskedéssel bolygás a' alulnak e' neve.

év óta valódi kézművesi szorgalommal neki feküdt, miként költhessen czifrább és meglepőbb dolgokat mások' gyalázatjára, ki a' rágalmazásból valódi professiót csinált, 's ezen mesterségben ön magát is túl haladta, ez a' Munkácsy János most Orosz József' „Századának“ 79. számában a' pesti magyar színházról írt cikkelyével koronáját tévé fel minden eddigi hasonnemű iratainak 's példát mutata, miként lehessen minden bizonyíthatás, minden hitelt érdemlő adat nélkül másokat egy egész nagy közönség' szeme' látlára becssteleníteni. Én ezen minden tekintetben szánnandó, lelkileg szegény úri ember' iratából csak egy hazugsági lajstromot készítek 's azt közlöm feleletül, hogy ha a' classicus rágalmazók emberek előtt nem képesek többé, legalább ön lelkiösméretök előtt legyenek kénytelenek elpirulni.

I. hazugság, mit ő a' nevezett lapban kohol az, hogy *Vörösmarty az ő Rajzolatai' olvasóit vad filkóknak nevezte*. Idézzé Munkácsy a' helyet és szavakat, ha Vörösmarty ezt valaha írta, vagy mondotta.

II. h. hogy én *tizen egy ezer forint adósságot hagytam a' magyar színházra*. Erre hiteles bizonyítványt kérek.

III. h. hogy ÉN *hagytam a' színházra adósságot*. Én az igazgató választmány' végzése szerint, mit jegyzőkönyvből tudok megmutatni, minden hónapban csak 50 pengő forintot assignálhattam és nem többet a' választmány' előleges tudta nélkül, 's így, ha minden hónapban 50 pengő ft. adósságot csináltam volna is, tíz hónapi igazgatásom alatt az adósság 500 forintra mehetett volna, nem pedig 11 ezerre, mint álnokul mondatik. Olly adósságokat pedig, ha voltak, mellyek a' választmány' határozatából netalán tétettek, lehet-e igazgató által csinált adósságoknak mondani, annak belátására parányi ész elég.

IV. h. hogy *aug. 22től kezdve sept. 5éig 25,000 forint jövedelmet hozott volna a' színház*. Csak 12645 frt és 12 kr. hozott a' számadások' bizonyítása szerint, és ez sem volt tiszta jövedelem. Ellenben aug. 22től octob. végéig 17,000 váltó forint capitalist csináltunk, mellyet ismét fölemésztettek a' farsangi hónapok. Munkácsy hallott valahol útczai híreket 's ezeket használta ismét fegyverül. Illyenek azok az ő el nem csavarható factumai, mellyekkel bennünket, mint mondja, elhalmozni szokott.

V. h. hogy én a' *legnagyobb rendetlenségben hagytam el a' színházat*. Financialis tekintetben, mint éppen imént magyarázám, nem volt hatalmamban rendetlenséget csinálni, mi rendetlenség volt tehát az, mellyben a' színházat elhagytam? Belső viszályok mindenhol, még a' bécsi udvari színházban is vannak 's ezek a' gyarló emberi természetből következnek, 's itt is voltak, de nem tudtam-e én azokat mindig úgy eligazítani, hogy nyilvánossá nem lettek? mint lett például az Egressy-Schodel-feleselés, és a' színháznak kárt nem tettek, mint Egressy' elmenetele. Mi volt tehát az a' legnagyobb rendetlenség, melly felől e' rágalomczikkely szól, nevezessék csak egy! Azt veti szememre Munkácsy, hogy én nem fordultam meg tízszer a' színpalak között. Igaz, hogy én nem sokszor fordultam ott meg, nem annyiszor mint kellett 's chajtottam volna, de ennek nem én valék oka, hanem azon keserves körülmény, melly szerint én minden más inkább voltam mint igazgató. Tudja ez a' böles úr, mit teszen egy színháznál olly mindegyes igazgatónak lenni mint én voltam? De hiszen nem első eset, hogy ő olly dologról tart beszédeket, mellyekről még csak fogalma sincs. — Abból, hogy én keveset voltam a' színpalak között, nem következett rendetlenség; de hogy színháznál rend legyen, nem azzal érni el, ha az igazgató mindig a' színpalak között bujkál, mint valami rossz daemon; ezt másként is elérhetni. Az utánam következő igazgató minden nap tízszer is volt a' színpadon, és még is voltak rendetlenségek 's olly nagyok és károsak,

mint az Egressy-Schodel pör. Hogy nem az én igazgatásom alatt voltak a' színháznál *legnagyobb* rendtelenségek, erre bátran fel merem hini bizonyosságul az igazgató választmányt és magokat a' színészeket, kik a' dolgokat kissé jobban tudhatják, mint az utczákon és kávéházakban factumokat szedegető urak.

VI. h. hogy Kántorné a' pesti színházat nekem egy göggel és puffaszkodással tele ezédulém miatt hagyta volna el. Kántorné a' pesti magyar színháznak soha nem is volt tagja, 's így nem is hagyhatta azt el. Mielőtt tagjává leendett, az igazgató választmány' aug. 19. tartott ülésében hozott végzésénél fogva kizárta őt, büntetésül, mert nem érkezett meg a' kiszabott időre, és még csak felelelőre sem méltatá a' választmány' inté- és meghívó levelét, mit ismét a' választmány' jegyző könyve bizonyít. Ha van ezédulája Munkácsynak, vagy Kántornénak „göggel és puffaszkodással tele“, mellyet én írtam, teljes szabadságot adok annak közzé tételére.

VII. h. hogy Lendvayné az én gögöm, puffaszkodásom miatt nem írta alá szerződését, és nekem valaha azt mondotta volna, hogy *olly emberrel mint én szerződést nem köt.* Ez, mint koholt factum, már magában sem érdemel hitelt, de ha érdemlene is, leöntelik az által, hogy Lendvayné még mai napig sem írt alá semmi szerződést. Ha az alá nem írásnak én voltam oka, az ok' megszüntével miért nem szűnt meg a' következés 's miért nem írta alá Lendvayné a' szerződést később Szentkirályinak? vagy miért nem a' mostani igazgatóknak? Ezt is az én gögöm miatt? Ime a' szép factum! — Hogy a' puffaszkodás, gög és méltatlankodás nem az én természet és módom, megtudhatja a' színészektól, ki akarja; én bátran merem állítani, hogy becsületesebben és több emberséggel soha sem fog igazgató színészekkel bánni, mint én bántam, mind a' mellett, hogy egyik színésznőnek sem csókoltam kezét, egyik színészszel sem sétáltam karöltve, mert én az illedelmet és emberi bánásmódot más dolgokban találtam, és igazgatói tekintetemet nem illy nyomorúságokra hittem alapíthatni.

VIII. h. hogy az Athenaeum' játékszíni krónikája valaha *Laborfalvit, mint színésznőt Lendvayné elébe tette volna.* Munkácsy azt mondja, hogy ezt a' krónika *nem ritkán* tette, azaz sokszor, de idézzem tehát csak egy helyet a' krónikából, melly az állítást bizonyítsa.

IX. h. hogy az Athenaeum' krónikája Lendvayné *úton útfélen piszkolja, gáncsolja.* Ez koronája a' hazugságoknak! Senki sem lehet úgy megelégedve a' krónikával mint épen Lendvayné. Annyiszor és úgy ezen krónika egy magyar színészt és színésznőt sem dicsért, mint épen Lendvayné. Ime ismét egy szép factum azok közül, mellyekkel Munkácsy bennünket elhalmozni szokott!

X. h. hogy a' krónika *Szentkirályinak ellensége* lett volna. Az, ki mindent vakon nem javall és nem imád, ki egyszer kétszer megró valamit, korán sem ellenség még, lehet igen jó barát is. De Munkácsynak ezek mindig beláthatatlan dolgok voltak, mert ő a' maga fejével barátságot, ellenségeskedést és ügyet soha sem tudott tisztán megkülönböztetni. Ki tőle nézetekben, elvekben (ha volnának valamiben elvei) különbözik, az neki mindjárt ellenség; neki az is ellenség, ki Rajzolatának nem előfizetője, jó barát csak az, ki a' Garabonczás diákot, Tündér Ilonát és a' Rajzolatokat osodálja.

XI. h. hogy én vagy szerkesztő társaim akár nyilván, akár magánybeszédben *Munkácsyt hazaárulónak neveztük, és azt mondtuk volna, hogy lelkét a' német színház' igazgatójának adta el.* Ez egy Munkácsytól telnék ki nem-baráti ellen, nihil intentatum reliquit, de nem mi tőlünk. Igen nagy elbizottság és pöffeszkedés egyéb iránt azt képzelni, hogy mi Munkácsyt hazaárulásra elég ügyesnek vélnők. Ő jó amolyan házi magyar humoristának, de ország és haza' dolgai! ez nem az ő mestersége.

XII. és XIII. h. és becsületgázló rágalom, hogy én vagy ismerőseim az én tudtommal *pasquillusokat ragasztattak volna Szentkirályi ellen az utcákra és hazugság 's ismét becsületgázló rágalom, hogy én és barátim közül valaki valaha azt mondotta volna, hogy Szentkirályi a' színházat hivatalnyerés miatt akarja megbuktatni.* Ünnepeylesen felszólítom itt Szentkirályi Móricz urat, kényszerítse ennek bebizonyítására Munkácsyt. Az állítás rá nézve minden esetre sértő, 's ha be nem tudja az állító bizonyítani, ő maga koholta, melly koholmányért törvény' bosszúját érdemli.

XIV. h. hogy én és szerkesztő társaim az operának ellenségei volnánk. Sőt én voltam az, ki mindig mondtam, hogy opera kell, hogy az elkerülhetetlenül szükséges eszköz a' színház által elérni szándéklott felsőbb célokra, csak hogy ne a' szindarabok' rovására, és financialis tekintetben úgy szerkesztve, hogy kárt ne tegyen a' pénztárnak. Ki a' magyar színházat egészen opera-házzá akarná tenni, az nem érti ezen egész tárgyat. A' kettő megállhat együtt takarékos gazdaság mellett 's csak akkor leend jól, ha együtt áll meg. Én nem csak ellensége nem vagyok az operának, sőt merem mondani, többet fáradtam annak megalapításában és előmozdításán mint 100 fecsegő, ki magát opera-barátjának hirdeti, és annak hasznára egyebet nem tesz, mint hogy kurjongat, tapsol és éljenez, akár van helye akár nincs, vagy sületlen dicséreteket írkal mint Munkácsy. Ha én az operának ellensége lettem volna valaha, igen könnyen lehet, hogy ma Schodelné sem énekelne a' magyar színpadon, mert mielőtt Schodelné még ismeretes volt akár az igazgató választmány, akár a' magyar publicum előtt, igen hatalmamban állott őt e' színházról örökre elvadítani, a' nélkül, hogy valaki szememre vethette volna. Hogy nem tettem, bizonyosság leszen örökké, hogy én az operának barátja vagyok stb. Bizonyosság legújabbban Zettelmann is, ki nek idejövételét én szinte elnyomhatám, ha általában alattomoságok és fondorlatok characteremmel megférnének. Rágalmazni könnyű, de tenni és fáradni valamiért, ez nem a' Munkácsyak' mestersége, valamint nekem nem a' dicsekedés, mit ha úgy tudnék, mint Munkácsy, akkor mondhatnék e' tárgyról többet is.

XV. h. és alacsony rágalom, hogy az Egressy és Schodel közötti bajban, nekem vagy társaimnak csak legkisebb befolyásunk is lett volna. Sőt én ezen forrongásoknak csillapítója voltam, mint több színészszel bizonyíthatom, és ha akkor az én tisztemben állott volna, lecsillapítám, mint lecsillapíték több hasonlókat a' nélkül, hogy csak választmány elébe is kellett volna kerülniök, vagy épen nyilvános beszéd és botránkozás' tárgyaivá lenniök, mint ezen szóba hozott Egressy-Schodel ügynek; mert holmi hagymakoszorú, túlságos tapsok Egressynek, pissegeések stb. mind csak ezen belső viszály' következményei.

(Folytatatik.)

Bajza.